

5997

A.34.727

LIOTECA „MINERVEI“

No. 38.

5997 273517

AL. DUMAS-TATĂL

1861-1870 15-18

Strigoii Carpaților

TRADUCERE DE

D. ANGHEL ȘI ST. O. IOSIF

BIBLIOTECA CENTRALA
UNIVERSITATII
BUCURESTI

BUCUREȘTI

«MINERVA», — Institut de Arte
Grafice și Editură. — Bulevardul
Academiei 3. — Edgar-Quinet 4.

1909

9075

RC 118/04

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE «MINERVA»
B-DUL ACADEMIEI 3. — STR. EDGAR QUINET 4.

Reproducerea oprită

B.C.U. Bucuresti

C9075

CARPAȚII

MS 412
BIBLIOTECĂ CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

CARPAȚII

...Sunt Poloneză, născută la Sadomir, adică într'o țară unde legendele devin cu vremea un cult, unde credem în datinele noastre de familie tot atât, ba poate mai mult de cât în Evanghelie. La noi nu e castel să nu-și aibă umbra lui, nici bordeiu cât de sărac, fără spiritul lui familiar. Bogat ori sărac, palat sau colibă, fie care își are duhul lui bun și duhul lui rău. Câte odată duhurile acestea se iau la ceartă și se războiesc, și atunci pridvoarele răsună de zgomote așa de misterioase, turnurile vechi urlă și gem așa de înspăimântător, zidurile se cutremură și se clatină din temelii așa de grozav, în cât cuprinși de spaimă,

din palate și colibe, de avalma, țărani și boeri o rup la goană spre biserică unde stă crucea și sfintele daruri, singurele în stare să ne ocrotească împotriva Necuratului care ne bântue.

Tot în țara asta însă, mult mai grozave, mai aprige și mai neîmpăcate ca duhurile, două principii stau față în față și luptă,—și acestea sunt tirania și libertatea.

Anului 1825 îi fu dat să vadă între Rusia și Polonia o luptă dintre acele după care ai crede că s'a istovit tot sângele unui popor, precum adesea se istovește tot sângele unei familii.

Tatăl meu, și amândouă frații mei se ridicase contra noului Țar și se înrolase sub steagul independenței poloneze, steag mereu înfrânt, dar reînălțat mereu.

Intr'o zi am primit vestea că fratele meu cel mai mic a fost ucis, în alta că cel mai mare e rănit de moarte; în sfârșit, într'un amurg, după ce ascultasem cu groază bu-

*Acu degrabă Hadeu arăta spre
că n' amu arăta un spirit
STRIGOIU CARPAȚILOR (a fost)*

buitul tunului care se apropia mereu, am văzut și pe tata revenind cu vre-o sută de cavaleri ce-i mai rămăsese din cei trei mii de oameni pe cari îi comandă.

Se reîntorcea cu gândul să se închidă în castel și să moară sub zidurile lui, apărându-le. Tatăl meu, care nu știa ce-i frica, tremura pentru mine. Căci pe el, în adevăr, nu-l aștepta de cât moartea, știind bine că nu va cădea cu zile în mâinile dușmanilor lui; pe când pe mine nu mă așteptă de cât robia, necinstea și rușinea.

Atunci a ales o sută de oameni din cei cari îi mai rămăsese, a chemat pe intendent, îi dădu tot aurul și juvaerele ce le mai aveam și amintindu-și că pe vremea când Polonia s'a împărțit de a doua oară, mama își aflate un adăpost nepătruns în mănăstirea Sahas-strului, tăinuită în mijlocul Carpaților, îi porunci să mă ducă în mănăstirea aceea, zi-

cându-și că dacă a găzduit pe mama, va găzdui și pe fiică.

Cu toată marea dragoste ce-o avea el pentru mine, ne-am despărțit fără lung rămas bun. După toate prevederile, a doua zi Rușii trebuiau să ajungă la castel, deci vreme de pierdut nu mai eră.

Am îmbrăcat în grabă o amazonă, un strai cu care mă îmbrăcam de obicei, când însoțeam pe frații mei la vânătoare. Mi-am înșăuat calul cel mai cuminte din grajd ; tatăl meu mi-a pus la coburi pistoalele lui, o minune a manufacturei de Tula, m'a sărutat și a dat poruncă de plecare.

Timp de o noapte și o zi făcurăm douăzeci de poște urmând malurile uneia din acele ape fără de nume care se aruncă în Vistula. Odată drumul acesta făcut eram scăpați de Ruși.

La cele din urmă ráze ale soarelui văzurăm scânteind culmile ninse ale munților Carpați.

Pe la amurgitul zilei următoare ajunserăm la poala munților ; în sfârșit, a treia zi, dimineața, am început să înaintăm într'una din strâmtoarele lor.

Carpații noștri nu seamănă de loc cu munții civilizați din Apusul nostru. Tot ce natura are mai grandios se înfățișează privirilor în cea mai desăvârșită a sa măreție.

Piscurile lor bătute de vijelii se pierd în nori, acoperite de zăpezi eterne : urieșii codri de brad se oglindesc în limpezimea strălucitoare a lacurilor ; și în aceste lacuri nici odată vâsla n'a vârstat odăra, nici odată plasa de pescar n'a tulburat cristalul, adânc ca azurul cerului ; glas de om răsună arar din vreme în vreme, îngânând o doină moldovenească, căreia îi răspund doar mugetele fiarelor sălbatece, și laolaltă trezesc cine știe ce ecou singuratic, care se deșteaptă mirat de zgomotul ce-i aduce aminte că mai trăește. Depărtări mari călătorești pe sub bolți

întunecate întrerupte de minunile neașteptate pe cari singurătatea le descopere la fiecare pas, și care te uimesc și îți farmecă mintea. Acolo, primejdia te pândește de pretutindeni și nu-i o primejdie, ci sunt mii de primejdii de tot soiul; dar n'ai vreme să te temi de ele, atât sunt de mărețe. Acum întâlnești și voaie crescute din topirea ghețurilor, și cari, sărind din stâncă în stâncă, potopesc fără de veste poteca îngustă ce-o urmează, potecă deschisă de fiara fugărită de vânător; acum dai de copaci mâncați de vreme cari se desrădăcinează și cad cu un zgomot asurzitor ca al unui cutremur de pământ; acum, în sfârșit, pornesc vijelii ce te împresoară de nouri din cari vezi cum fulgerul țâșnește, se subțiază și se zvârcolește asemeni unui balaur de foc.

Si apoi după ce te-ai cățărat pe piscuri râpoase, după ce-ai străbătut păduri necălcate, după ce ai văzut munți și codrii nemărginiți,

vezi stepele numite fără hotar, adevărată mare cu talazuri și furtunile ei, întinderi neroditoare, cu gheburi nenumărate, peste care privirea bate la nesfârșit, și atunci nu mai este groaza care te coprinde, ci o mâhnire îți strânge inima, o nesfârșită și adâncă melancolie pe care nimic n'o mai poate risipi, căci fața pământului, ori cât ar putea să bată ochiul, e aceeași mereu. Urci și cobori mereu aceleași povârnișuri, căutând în van o urmă de drum; și văzându-te pierdut așa în singurătatea asta, în mijlocul pustiului, îți vine să te crezi singur pe lume, și melancolia ta se face desnădejde. Într'adevar îți spui: la ce bun să mai mergi degeaba, când pasul nu te duce nicăirea: nu dai nici de cătun, nici de palat. nici de colibă, nici urmă de locuință omenească. Arar numai, ca pentru a mâhni și mai mult priveliștea asta, vezi câte un eleșteu fără trestii. fără sălcii, care doarme în covata unei văi, ca o mare moartă, și care-ți tae drumul cu apele

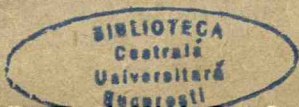
lui pline de mătreață verde, deasupra cărora câțiva bâtlani se înalță cu țipetele lor prelungi și ascuțite la apropierea pasului tău. Apoi faci un ocol, urci o colină care-ți ține piept, cobori în altă vale, mai urci o colină, și așa într'una, până ai străbătut un lanț de dealuri cari scad mereu.

Dar, odată trecut de lanțul acesta de dealuri de cotești spre miazăzi, priveliștea atunci devine iarăși măreață. Atunci zărești un alt brâu de munți și mai înalți, mai pitorești, mai bogați în podoabe; păduri imense îi îmbracă, pârae vii îi străbat; umbra și apa redau viață peisagiului; arar sună clopotul vre-unei sihăstriei, câte-o caravană șerpuește urcând coapsa vre-unui munte... În sfârșit, în lumina amurgului, vezi ca un pâlc de păsări albe rezemate una de alta, căscioarele vreunui cătun, care par'că s'a strâns la un loc de frica unui atac nocturn, căci odată cu viața s'a ivit din nou și primejdia, și acum

cultau, lîngindu-se la pămînt ca să se păzească de salvele soldaților noștri, și ridicându-se repede casă descarce armele la rîndul lor, doborînd pe cei care mai rămăsese în picioare isprăvind pe răniți și schimbând în urmă lupta în măcel.

Văzusem căzând unul după altul ca la două treimi din apărătorii mei. Patru mai rămăsese încă teferi, și aceștia se strânseră în jurul meu, neîncercînd să ceară iertarea ce erau siguri că n'au s'o capete, și stăpăniți de un singur gând, acela de-a'și vinde cât mai scump viața.

Atunci tînărul căpitan scoase un strigăt și mai expresiv ca celelalte, întinzînd vîrfurile spre noi. Fără îndoială această poruncă însemnă ca să învăluie într'un cerc de foc pe cei câți mai rămăsese, și să ne împuște pe toți la o laltă, căci lungile flinte moldovenești se înclinară cu o singură mișcare. Am înțeles atunci că ne-a sosit ceasul din urmă.

Ridicai ochii și mâinele la cer, cu o ultimă rugă, și așteptam moartea.

În acest moment, văzui, nu coborînd, ci aruncându-se, săltând din stîncă în stîncă, un alt tânăr care se opri deodată, sus pe un teiu de unde stăpînea cu privirea toată scena aceasta, asemenea unei statui pe un pedestal și care, întinzînd mîna peste câmpul de bătae, nu rosti decât o vorbă :

— Ajunge!

La glasul lui toate privirile se ridicară spre el și toți par'că știa de frica acestui nou stăpîn. Numai un bandit puse pușca la ochi și trase.

Unul din oamenii noștri dete un țipăt ; glonte-tele îi sfărîmase brațul stîng.

Se întoarce repede ca să s'arunce asupra omului care-l rănise ; dar abia făcuse calul patru pași, cînd un fulger sclipi deasupra capetelor noastre și haiducul nesupus se rostogoli cu capul sfărîmat de un glonte.

Atâtea emoțiuni diferite îmi sleiseră toate puterile. Am leșinat.

Când mi-am venit în fire, eram culcată pe iarbă, cu capul sprijinit pe genunchii unui om, din a cărui făptură nu zăream decât o mână albă plină de inele cu care-mi împresură mijlocul, în vreme ce în fața mea, nemîșcat, cu brațele în cruce, cu sabia subțioară, stătea tânărul moldovean care ne atacase cu ceata lui :

— Costachi, zicea pe franțuzește și cu un ton poruncitor, cel ce îmi sprijineă capul pe genunchi, spune oamenilor tăi să plece nu mai decât și lasă în grija mea pe femeia asta!

— Frate! frate! răspunse cel agrăit care par'că se sileă să se stăpânească. Frate ia seama, că răbdarea are un capăt; îți las castelul, lasă-mi mie codrul! În castel tu poți da porunci cât îți place, dar aici eu sunt a tot puternic! Un cuvânt să spun, și ai fi silit să m'ascuți.

— Costachi, ți-s frate mai mare! vreau să spun că sunt stăpân pretutindeni, în codru ca și în castel, și acolo și aici. O, am sânge brâncovenesc ca și tine, sunt neam de domn care e deprins să poruncească, și poruncesc.

— Poruncește slugilor tale, Grigoriță; dar oștenilor mei, nu!

— Oștenii tăi sunt niște hoți de codru, Costachi.... și am să-i spânzur pe toți de zidurile cetăței, dacă nu m'ascultă numai de cât.

— Ei bine, încearcă și poruncește-le!

Atunci am simțit că acela care mă sprijinea își retrase genunchiul și îmi reazămă binișor capul de un bolovan. Il urmării cu ochii plini de spaimă, și văzui atunci pe acelaș tânăr care picase par'că din cer în mijlocul luptei, abia întrezărit de mine, căci leșinasem chiar în momentul când începui să vorbească.

Era un flăcău de două-zeci și patru de ani, înalt la stat, cu niște ochi mari, albaștri, în

care puteai citi o hotărâre și o voință neobișnuită. Pletele lui lungi, bălae, îi cădeau pe umeri, îi încadrau obrajii tineri și fragezi, dându-i înfățișarea arhanghelului Michail; buzele lui se deschideau într'un zâmbet disprețuitor și lăsau să se vadă un îndoit șirag de mărgăritare: privirea lui de vultur eră fulgerătoare. Eră îmbrăcat într'un soi de tunică de catifea neagră; o cușmuliță în felul bonetei lui Rafael, împodobită cu o pană de vultur, îi acoperea capul; avea pantalonul strâns pe picior și pantofi horbotați. O cingătoare cu un cuțit de vânătoare înfipt într'însa, îi cuprindea mijlocul; purta pe umăr o carabină cu două focuri.

El întinse mâna, și mâna aceasta întinsă părea că impune chiar și fratelui său. Rosti câte-va cuvinte pe moldovenește.

Cuvintele lui făcură o adâncă impresie asupra haiducilor.

Atunci, în aceeași limbă, tânărul căpitan

vorbi la rândul său, și eu am ghicit că în vorbeie sale erau amestecate amenințări și blesteme.

Dar, la acest discurs lung și înfierbântat cel mai mare dintre frați nu răspunse de cât cu un cuvânt.

Haiducii plecară capetele.

Făcù un gest, haiducii se înșirară îndărătul nostru.

— Ei bine! fie, Grigoriță, zise Costachi din nou pe franțuzește. Femeea asta n'are să meargă în peșteră, dar tot va fi a mea! E frumoasă, eu am cucerit-o, și o vreau!

Și zicând aceste cuvinte, se năpusti asupra mea și mă luă în brațe.

— Femeia aceasta va fi dusă la castel și dată 'n grija mamei mele, iar până atunci n'o voi lăsa singură, răspunse protectorul meu.

— Aduceți-mi calul! strigă Costachi pe moldovenește,

Zece haiduci săriră pe loc și-i aduseră calul cerut.

Grigoriță își roti ochii odată, apucă de frâu un cal fără stăpân și încălică dintr'un salt fără să pună piciorul în scară.

Costachi se aruncă 'n șea aproape tot așa de lesne ca și fratele său, cu toate că mă ținea încă în brațe și porni în galop.

Calul lui Grigoriță parcă primise acelaș îmbold, și amândoi caii își alăturară capetele din goană.

Eră curios să vezi pe acești doi călăreți zburând alături, posomorâți, tăcuți, pândindu-se unul pe altul fără să aibă aerul a se vedea, dând frâu liber cailor cari îi duceau într'o goană nebună prin păduri, printre stânci și prăpăstii.

Cum eram cu capul înclinat pe umăr zăream ochii frumoși ai lui Grigoriță pironiți în ochii mei. Costachi băgă de seamă, îmi înalță capul și nu mai văzui de cât privirea lui întune-

cată care mă sorbea. Inchisei pleoapele, dar în zadar, prin învelișul lor nu încetam a vedea privirea lui sfredelitoare care mă pătrundea până în fundul inimei. Atunci o stranie halucinație începù să mă stăpânească: mi se părea că sunt Leonora din balada lui Bürger, furată de calul și călărețul strigoi, și când am simțit că ne-am oprit, abia am deschis ochii de groază așa eram de încredințată că voi vedea în jurul meu numai cruci sfărâmate și morminte deschise.

Ceeace văzui nu erà câtuși de puțin mai vesel: erà ograda unui castel moldovenesc zidit pe la o mie patru sute.

CASTELUL BRÂNCOVENILOR

CASTELUL BRÂNCOVENILOR

Atunci Costachi mă lăsă să alunec din brațele lui la pământ și aproape în aceeași clipă coborî lângă mine: dar, ori cât de repede îi fu mișcarea, Grigoriță descălicase și mai repede.

Intocmai cum zisese Costachi, în castel frațele său era stăpânul.

Cum zăriră pe cei doi tineri și pe străina ce-o aduceau, slujitorii alergară întru întâmpinare; dar, cu toate că se grăbeau să-i mulțumească pe amândoi, simțeau că grija cea mai mare, și cinstea cea mai adâncă tot lui Grigoriță i-o purtau.

Două femei se apropiară; Grigoriță le dete

o poruncă în limba moldovenească, și-mi făcu semn cu mâna să le urmez.

Erà atâta respect în privirea care însoțea acest gest, în cât nu mai stătui la gânduri. Cinci minute după aceea, mă afluam într'o cameră care, ori cât de goală și cu neputință de locuit ar fi părut omului celui mai puțin pretențios, era de sigur cea mai frumoasă din tot castelul.

Erà o încăpere mare pătrată, cu un fel de divan de stofă verde, care slujea și de pat și de canapea. Cinci sau șase mari fotolii de stejar, un sipet uriaș, și într'unul din ungherele acestei mari odăi, un baldachin ce semăna cu o strană împărătească.

Perdele nu se vedeau nici la pat, nici la ferești.

La odaia aceasta ducea o scară unde, în firide, în picioare, mai mari ca în natură, stăteau trei statui ale Brâncovenilor.

În această cameră nu peste mult urcară

bagajele, printre cari se găseau și lăzile mele. Femeile se grăbiră să mă slujască. Dar căutând să-mi dreg puțin neorânduelile ce întâmplarea de mai sus o adusesese hainelor mele, mi-am păstrat totuși lunga mea amazonă. veșmânt mai potrivit de cât oricare altul în mijlocul lumii în care mă găseam.

D'abia mă gătisem puțin, și auzii că-mi bate cineva ușor la ușă.

— Intră! răspunsei eu, firește pe franțuzește. Căci franțuzeasca, precum știți, era pentru noi, polonezii, o a doua limbă maternă.

Grigoriță intră.

— Ah, doamnă, ce bine îmi pare că vorbești franțuzește.

— Și eu, de asemeni domnule, sunt fericită că pot vorbi această limbă, căci mulțumită numai acestei împrejurări am fost în măsură să prețuiesc mărinimia d-tale față de mine. În graiul acesta m'ai apărat împotriva

gândurilor rele ale fratelui d-tale; și tot în graiul acesta vin să îți aduc recunoștința mea!

— Mulțumesc, doamnă. Era foarte firesc să sar în ajutorul unei femei în împrejurarea în care te găseai. Vânam prin munți, când au ajuns pân'la auzul meu bubuiturii de pușcă; am înțeles îndată că era vorba de un atac, și am alergat într'acolo. Am ajuns la vreme, din fericire, — dar îmi dai voe să aflu și eu prin ce întâmplare o femeie nobilă ca d-ta, s'a rătăcit prin munții noștri?

— Sunt poloneză, d-le, i-am răspuns eu.

Amândoi frații mei au căzut în luptele cu Rușii. Tatăl meu, care a rămas să apere castelul nostru împotriva dușmanului, trebuie să fi căzut și el acuma. Și eu, la porunca tatălui meu, fugind de atâtea nenorociri, veneam să caut un adăpost în mănăstirea Sahastrului, unde și mama mea în tinerețele ei, și tot în împrejurări ca acestea, aflase un azil.

— Ești dușmana Rușilor; atunci, cu atât

mai bine ; zise tânărul ; acest lucru îți va fi de mare ajutor în castel, iar noi avem mare nevoie de toate puterile noastre, ca să înfruntăm războiul care amenință. Acum, pentru că știu cine ești, d-ta doamnă, află cine suntem noi. Numele de Brâncovan, cred că nu-ți este străin. Nu este așa, doamna mea?

Mama mea e ultima prințesă ce poartă acest nume, ultima odraslă a ilustrului șef, pe care au pus să-l ucidă Cantemireștii, acești slugarnici curtezani ai lui Petru I.

Mama mea a fost măritată mai întâiu cu Șerban-Vodă, prinț ca și ea, dar de un neam mai puțin vestit.

Tatăl meu fusese crescut la Viena ; el a fost în măsură deci să prețuiască bunurile civilizației.

El își pusese în gând să facă din mine un European și așa am cunoscut Franța, Italia, Spania și Germania.

Mama (știu bine că nu se cade unui fiu

să povestească cele ce am să-ți spun, dar cum, pentru mântuirea noastră trebuie să ne cunoști bine, vei înțelege pricinile acestei destăinuiri); cum îți spun, mama, care în vremea întâiilor călătorii ale tatălui meu, pe când eu eram încă numai un copil, se dase în dragoste nelegiuită cu o căpetenie, lordaki Koproli, jumătate grec, jumătate moldovan, scrise tati ca să-i spună verde și să-i ceară despărțenie, zicându-i în cererea ei că ea, o Brâncoveancă, nu mai vroia să mai fie femeia unui om care se înstrăina din ce în ce mai mult de țara lui. Vai, tata nu mai avu nevoie să-și dea consimțământul lui la această cerere, care poate să-ți pară ciudată d-tale, dar care la noi e lucru cel mai obicinuit și mai firesc: tata tocmai murise de un anevrism, și în locul lui, eu am primit scrisoarea mamei.

Nu-mi rămânea altceva, de cât să urez mamei toate fericirile. Aceste urări i le aduse o scrisoare a mea care îi vestea că e văduvă.

Tot prin această scrisoare îi ceream să-mi dea voie să-mi urmez mai departe călătoriile, lucru ce mi-a fost îngăduit.

Eram hotărât să mă așez în Franța sau în Germania, ca să nu fiu nevoit să mă găsesc față cu un om care mă ura și pe care nu puteam să-l iubesc, adică în fața soțului mamei mele,—când, fără de veste, îmi veni știrea că «contele» Jordaki Koproli fusese asasinat, după cum se zicea, de bătrânii-cazaci ai tatălui meu.

M'am grăbit să mă reîntorc. Iubeam pe mama. Înțelegeam singurătatea ei, nevoea de a avea pe lângă ea, într'un asemenea moment, ființele care-i erau scumpe.

Fără ca să-mi fi arătat vreodată prea multă dragoste, oricum eram copilul ei. Și într'o dimineață m'am reîntors, pe neașteptate, acasă. Am găsit aici un băetan, pe care l'am luat mai întâi drept un străin și de care am aflat mai târziu că mi-e frate.

Eră Kostaki, fiul adulterului, pe care îl legitimase a doua căsătorie.

Kostaki, ființa sălbatică pe care ai văzut-o, care nu ascultă decât de patimile lui, care n'are nimica sfânt pe lumea asta decât pe mama, și care mi se supune cum se supune un tigru brațului care l'a biruit, dar cu un veșnic scrâșnet nutrit de o vagă nădejde că o să mă sfâșie într'o zi...—În castel în locuința Brancovanilor și a Voevozilor, sunt încă stăpân, — dar, odată afară din această locuință, dincolo de acest hotar, el redevine copilul sălbatec al codrilor și al munților, care vrea să plece totul sub voința lui de fier. Cum s'a înduplecat să m'asculte astăzi, cum m'au ascultat oamenii lui, nu știu; poate printr'o veche obișnuință, o rămășiță de sfială. Dar, ți-o spun drept, că n'aș vrea să-l mai pun odată la încercare. Rămâi aici, nu părăsi odaia aceasta, curtea asta, împrejmuirea acestor ziduri, în sfârșit, — și răspund de toate. Dar

de faci un pas afară din castel, nu mai răspund de nimic, decât doar că voiuri muri apărându-te.

— Nu voi putea dar să-mi urmez drumul după dorința tatălui meu, spre mănăstirea Sahastrului?

— Fă-o, încearc-o, poruncește-mi și te voiuri întovărăși, dar eu voiuri rămânea în drum și d-ta... d-ta... nu vei ajunge acolo.

— Ce-i de făcut atunci?

— Să rămâi aci. Să aștepți, să lași să te povățuiască întâmplările și să te folosești de împrejurări. Inchipuește-ți că ai căzut într'un viespar de bandiți și că numai curajul d-tale te poate ajuta, că numai judecata rece te poate mântui. Mama cu toată slăbiciunea ei pentru Kostaki, rodul amorului ei, e bună și darnică. Dealtfel e o Brâncoveneasă, adică o adevărată prințesă. Ai s'o vezi, ea te va apăra de sălbatecele porniri ale lui Kostaki. Pune-te sub scutul ei. Ești frumoasă, are să

te iubească. Dealtfel—(și se uită la mine cu o privire nespusă) — cine ar putea să te vadă și să nu te iubească? Vino acum în sufragerie, unde ei ne așteaptă. Nu te arăta încurcată, nici bănuitoare, vorbește pe leșește căci nimenea nu cunoaște limba aceasta aici. Eu voiu tălmăci mami ce vei spune și fii pe pace, căci n'am să-i spun decât ce trebuie. Mai ales, nici vorbă despre cele ce ți-am spus, să nu bănuiască nimeni că suntem înțeleși între noi. Nici nu poți să-ți închipui până unde merge șiretenia și viclenia celui mai sincer dintre ai noștri.

Îl urmași pe scara luminată de torțele de rășină, cari ardeau ținute de mâinele de fier ce eșau din ziduri.

Eră vădit că în onoarea mea se făcuse luminația aceasta neobișnuită.

Ajunserăm în sufragerie.

Indată ce Grigoriță deschise ușa și spuse pe moldovenește un cuvânt care mai târziu

am aflat că înseamnă «străina», o femeie puternică se îndreptă spre noi.

Eră princessa Brâncovanu.

Purta părul alb împletit în cozi în jurul capului, purta o scufă de zipelină, împodobită cu un surguciu, mărturie a obârșiei ei princiare, purta o tunică de stofă de aur, cu pieptarul semănat de pietre scumpe, îmbrăcat peste o rochie lungă de stofă turcească împodobită tot cu aceiași blană ca și scufa de pe cap. În mâni ținea un șir de mătănii de chihlibar pe care le scăpăta printre degete.

Lângă ea, Kostaki, purtând un splendid costum maghiar, părea și mai straniu încă.

Eră îmbrăcat într'un vestmânt de catifea verde, cu mâneci largi care-i cădea până din jos de genunchi, pantaloni de cașmir roș, pantofi de marochin horbotați cu aur. Capul îi era descoperit și pletele lui lungi, albastre aproape de negre ce erau, îi cădeau pe gâtul

gol, cuprins ușor de o cămașe de mătase albă.

Mă salută cu strângăcie și rosti câte-va cuvinte moldovenești pe care nu le-am putut înțelege.

— Poți să vorbești franțuzește, frate, zise Grigoriță, Doamna e poloneză și pricepe limba aceasta.

Atunci Kostaki rosti în franțuzește câte-va cuvinte tot atât de ne înțelese pentru mine ca și acele pe cari le rostise în limba lui moldovenească, dar mama, ridicând poruncitor brațul, îi întrerupse.

Eră vădit lucru pentru mine că spunea fiilor ei, cum că ea se cuvenea să mă primească.

Atunci începu pe moldovenește un discurs de bună venire, căruia fizionomia sa îi dădea un înțeles ușor de tălmăcit.

Îmi arătă masa, îmi îmbie un scaun lângă ea, arătă cu un gest casa întreagă, ca pentru

a'mi spune că toată eră a mea, și așezându-se cea dintâi, cu o demnitate binevoitoare, făcu semnul crucii ortodoxe și începu o rugăciune.

Atunci fiecare se așază la locul lui, loc rânduit de etichetă, Grigoriță lângă mine.

Eram streină, și prin urmare îi creiam un loc de cinste lui Kostaki, lângă mama lui Smaranda.

Așa o chema pe prințesa.

Grigoriță își schimbase și el veșmântul. Purta și el o tunică maghiară, ca și fratele său, numai tunica lui eră de catifea roșie închis, și pantalonii de cașmir albastru. O minunată decorație îi atârna la gât, și decorația asta eră *Nisham*-ul sultanului Mahmud.

Ceilalți meseni ai casei mâncau la aceeași masă, fiștecăre la locul care se cuvenea după rangul ce-l aveau.

Prânzul fu trist : Kostaki nu'mi spuse un cuvânt, cu toate că fratele său avu tot timpul grije de a'mi vorbi pe franțuzește. Bătrâna

însă mă îmbie cu de toate ea însăși, cu aer solemn care n'o părăsea nici o clipă. Grigoriță spusese adevărul, eră o adevărată prințesă.

După prânz, Grigoriță înaintă spre bătrână să explice pe moldovenește nevoia pe care trebuia s'o resimt, de a fi singură și cât de mult mi-eră trebuincioasă hodina după emoțiunile unei astfel de zile. Smaranda dete din cap în semn de aprobare. Imi întinse mâna, mă sărută pe frunte ca pe fata ei, și'mi ură noapte bună în castelul ei.

Grigoriță nu se înșelase. Minutul acesta de singurătate îl așteptam cu cea mai mare nerăbdare.

Am mulțumit dar Prințesei care mă însoți până la ușa unde mă așteptau cele două femei, cari mă conduseră înainte în iatacul meu.

O salutai la rândul meu, precum și pe fii ei amândoi, și intrai în acelaș apartament, din care eșisem cu un ceas înainte.

Sofaua devenise un pat. Atâta schimbare se făcuse.

Am mulțumit femeilor, făcându-le semn că am să mă desbrac singură și ele eșiră numai decât, cu plecăciuni cari arătau că aveau poruncă să facă tot ce le voiu spune eu.

Rămăsei în odaea asta imensă, pe care lumânarea mea, mutată din loc în loc, nu izbutea s'o lumineze de cât din partea unde eram, fără a izbuti nici odată să lumineze încăperea.

Eră un straniu joc de lumină, care alcătuiă o luptă între lucirea lumânărei mele și razele de lună cari pătrundeau pe fereastra fără perdele.

Afară de ușa pe care intrasem și care se deschidea pe scară, două alte uși dedeau în odaia mea, dar aveau niște uriașe zăvoare cari se închideau pe dinăuntru : eră deajuns ca să pot dormi liniștită.

Mă îndreptai spre ușa de intrare, pe care

o cercetai. Și ușa asta, ca și celelalte, avea zăvoarele ei.

Fereastra se deschidea pe o prăpastie. Am înțeles că Grigoriță se gândise bine, când îmi alesese odaia aceasta.

În fine, revenind spre sofaua mea, am găsit pe o măsuță așezată lângă căpătâi, un bilețel îndoit.

L'am deschis și l'am citit leșește :

«Dormi liniștită ; și nu te teme de nimic, cât vei rămânea înăuntrul castelului.

Grigoriță».

Am urmat sfatul ce mi se dase și oboseala, fiind mai mare decât grijele mele, m'am culcat și am adormit.

FRATII

F R A Ț I I

Din ziua aceea am rămas în castel, și din acel moment începe drama care am să v'o povestesc.

Frații amândoi s'au înamorat de mine, fiș-tecare după cum erà firea lui.

Kostaki, începând chiar de a doua zi, îmi spuse că mă iubește, și 'mi hotărî că mai de grabă mă va ucide de cât să mă lase oricărui altuia.

Grigoriță nu-mi spuse nimic, dar în schimb făcea tot ce-i stă prin putință ca să mă slujească și să-mi poarte de grijă de tot ce poate da o creștere îngrijită, cu toate amănunțurile unei tinereți petrecute în cele mai strălucite

curți ale Europei. Vai, nu eră greu ! Cum a prins să vorbească am simțit că glasul lui îmi desmerdă sufletul, și dela cea dintâi privire am simțit că ochii lui pătrund până în adâncul suflêtului meu.

Timp de trei luni împlinite, Kostaki îmi și spusese de o sută de ori că mă iubește și eu îl uram ; Grigoriță încă nu-mi spusese nici cel mai mic cuvânt de dragoste. Și cu toate aceste simțeam bine că oricând mi ar fi cerut, m'aș fi dat lui.

Kostaki uitase de vânătorile lui ; nu mai părăseà castelul. Deocamdată lăsă totul în sarcina unui soi de locțiitor, care din vreme în vreme veneà să-i ceară poruncile și dispăreà.

Smaranda mă iubeà și ea cu o patimă care mă înspăimântă însă. Ea ținea parte fățișe lui Kostaki și păreà și mai geloasă de mine, decât el. Numai cum nu pricepeà nici leșește, nici franțuzește, și cum nici eu nu pricepeam moldoveneasca, nu prea puteam să-i vorbesc

de Kostaki al ei, dar învățase să rostească pe franțuzește trei vorbe pe care mi le rostea mereu de câte ori mă sărută pe frunte:

— Kostaki iubește pe Hedwiga.

Intr'o zi am aflat o veste groaznică ce puneă vârf nenorocirilor mele. Celor patru cari supraviețuiseră în lupta din pădure, li se dăduse libertate și ei plecaseră îndărăt în Polonia, legându-se cu jurământ că unul dintre ei se va reîntoarce înainte de a se împlini trei luni ca să aducă vești dela tata.

Intr'adevăr unul dintre ei reapăru într'o dimineață. Castelul nostru fusese ars și dărâmat până la pământ și tata căzuse apărându-l.

Rămăsesem așa dară singură pe lume.

Kostaki se făcù și mai stăruitor, și Smaranda și mai desmierdătoare.

Dar, cum eram în doliu, n'aveau ce să facă.

Kostaki revenea mereu, spunându-mi că cu cât sunt mai singură, cu atât am mai

multă nevoie de un sprijin. Maică-sa îl ajuta stăruind încă și mai mult decât dânsul.

Grigoriță îmi vorbise despre puterea ce o au moldovenii de a-și stăpâni simțirile atunci când nu vor să li se citească în suflet. Și el era o pildă vie.

Era cu neputință de a fi mai sigură de amorul cuiva, de cum eram eu de amorul lui, și cu toate aceste, dacă m'ar fi întrebat cineva de ce eram așa de sigură, n'aș fi știut să-i răspund. Nimenea în castel nu ne văzuse strângându-ne mâinile sau privindu-ne ochi în ochi. Numai gelozia putea să-l facă pe Kostaki să bănuiască cum că Grigoriță îi este rival, cum numai singur amorul meu putea să mă lumineze asupra acestui amor.

Cu toate aceste mărturisesc că puterea asta de a se stăpâni a lui Grigoriță mă neliniștea. Eram bine încredințată, dar nu-mi era de ajuns, aveam parcă nevoia de a fi și mai încredințată, când iată că într'o seară auzii bă-

tând încetișor la una din cele două uși de-
spre cari v'am spus să se închideau pe din-
ăuntru După felul cum bătea, am ghicit că
chemarea aceasta este a unui prieten. M'am
apropiat și am întrebat cine e acolo?

— Grigoriță — răspunse un glas, pe care-l
recunoscui îndată.

— Ce voești dela mine? am întrebat tre-
murând toată.

— Dacă te încrezi în mine, răspunse Gri-
goriță, dacă mă socoți un om cinstit, fă ce
ți-oiu spune eu.

— Ce anume?

— Stinge-ți lumina, ca și când te-ai fi cul-
cat, și peste o jumătate de ceas să-mi des-
chizi ușa.

— Revino peste o jumătate de ceas; fu
singurul meu răspuns.

Am suflat în lumânare și am așteptat.

Inima îmi bătea cu putere, căci am înțeles
că trebuia să se petreacă ceva neobișnuit.

Jumătatea de ceas se scurse, și auzii o bătaie și mai ușoară în ușe, ca întâia dată. Trăsesem mai dinainte zăvoarele, așa că n'aveam decât să deschid ușa.

Grigoriță intră și fără să mi-o spue el, am împins ușa după dânsul și am tras zăvoarele.

Stătui o clipă locului fără a spune un cuvânt, făcându-mi semn să tac. Apoi, când se încredință că nici o primejdie nu ne amenință deocamdată, mă duse în mijlocul vas-tului iatac, și simțind că nu mă mai țin picioarele de tare ce tremuram, alergă să-mi aducă un scaun.

— O, Doamne! Ce se petrece și de ce toate aceste prevederi? întrebai eu.

— Pentru că viața mea, ceea-ce n'ar însemna nimic, pentru-că și a d-tale, atârnă de cele ce am să'ți spun.

L-am apucat atunci de mână, cuprinsă de spaimă.

El îmi duse mâna la buzele lui și mă

privea în acelaș timp, voind parcă să'mi ceară iertare de atâta îndrăzneală.

Eu mi-am plecat ochii în pământ : ceeace însemna că poate să facă cu mine ce vrea.

— Te iubesc, rosti el cu vocea lui melo-dioasă ca un cânt. Mă iubești tu ?

— Da, i-am răspuns eu.

— Vroești să fii femeia mea !

— Da.

El își trecu mâna peste frunte cu un suspin adânc de fericire.

— Atunci nu te vei împotrivi să vii cu mine ?

— Ori unde.

— Căci înțelegi, urmă el, că nu putem să fim fericiți decât fugind de aci.

— O, da, i-am răspuns, — să fugim !

— Tăcere ! zise el tresărind. — Tăcere !

— Ai dreptate...

Și tremurând m'am apropiat de dânsul.

— Iată ce-am pus la cale, îmi zise. Iată de

ce am stat atâta vreme fără să-ți mărturisesc că te iubesc. E că voiam, odată singur de iubirea ta, să nu ne mai poată despărți nimic. Sunt bogat, Hedwigo! nemăsurat de bogat, dar cum sunt boerii moldoveni: bogat în pământuri, în turme, în robi. Ei bine, am vândut mănăstirii Hangului pe un milion moșii, turme și târguri. Mi-au dat trei sute de mii de franci în aur, iar restul în cecuri asupra Vienii(!) Un milion are să-ți fie de ajuns?

I-am strâns mâna.

— Iubirea ta ar fi fost de-ajuns, Grigoriță.

— Ei bine, ascultă! Măine mă duc la mănăstirea Hangului, ca să pun la cale toate cele cu starițul. El îmi ține caii gata de plecare. Caii ne vor aștepta de la 9 ceasuri, ascunși la o sută de pași de castel. După cină, te vei urca în iatac ca și azi, ca și azi vei stinge lumina și ca și azi voi pătrunde la tine. Dar mâine, în loc să plec singur, mă nrmezi; ajungem la ușa ce dă spre câmp, vom

găsi caii, ne vom arunca în ~~șee~~și poimâne, în zori de zi, vom fi la depărtare de 30 de poște.

— De ce nu suntem acum poimâne!

— Scumpa mea Hedwigă!

Grigoriță mă strânse pe inima lui și buzele noastre se întâlniră.

O, nu mă mințise, eră un om cinstit acela căruia îi deschisese ușa iatacului meu. Dar el pricepea bine că dacă nu cu trupul, eram însă cu tot sufletul a lui.

Noaptea se scurse fără să pot închide ochii o singură clipă. Mă vedeam fugind cu Grigoriță, mă simțeam dusă de el, precum fuseseam dusă de Kostaki. Numai de data aceasta, fuga asta grozavă, înspăimântătoare, întunecată se preschimba într'o dulce și fermecată îmbrățișare, căreia iuțeala îi dedia și mai multă voluptate, căci iuțeala are și ea voluptatea ei.

Ziua veni.

Am scoborât.

Mi se părû că salutul lui Kostaki era și mai posomôrât decât de obicei. Zâmbetul său nu mai erà o ironie, ci o amenințare.

Cât privește pe Smaranda, ea mi s'a părut ca de obicei.

În timpul dejunului Grigoriță porunci să i se gătească caii. Kostaki părea că nici nu bagă de seamă.

Pe la unsprezece, Grigoriță ne salută, anunțând că se va întoarce numai către seară și rugând pe maică-sa să nu-l aștepte cu masa; apoi, întorcându-se cu fața spre mine, mă rugă să-l iert că trebuie să plece.

Eși. Ochii fratelui său îl urmăriră până ce părăsi odaia, și în acest minut scăpără din acești ochi atâta ură încât m'am înfiorat.

Ziua se scurse plină de neliniște, după cum vă puteți închipui. Nu spusese nimica nimănui, doar în rugăciunile mele dacă îndrăznisem să spun ceva lui Dumnezeu. Și cu toate

acestea mi se părea că gândurile mele mi le știa toată lumea, că orice privire se aținea spre mine putea să pătrundă și să citească în fundul inimei mele.

Prânzul a fost un chin : posomorât și întunecat Kostaki, care vorbea destul de rar, de data asta de-abia dacă îngăimă două-trei cuvinte pe moldovenește cu bătrâna, și glasul lui de câte-ori l-auzeam mă făcea să mă 'nfior.

Când m'am sculat ca să mă urc în iatacul meu, Smaranda, ca de obicei, mă sărută și, sărutându-mă, îmi spuse cuvintele acestea ce nu le mai auzisem opt zile din gura ei :

— Kostaki iubește pe Hedwiga.

Fraza această mă urmări ca o amenințare, și odată în odaia mea, îmi părea că o voce fatală îmi murmură mereu la ureche :

— Kostaki iubește pe Hedwiga !

Or, amorul lui Kostaki, — erà moartea, cum îmi spusese Grigoriță.

Pe la șapte seara, cum ziua începuse să

scadă, văzui pe Kostachi străbătând curtea. Privi îndărăt ca să mă vadă la fereastră, dar m'am retras repede, să nu măzărească.

Eram tulburată, căci după cât am putut să-l urmăresc dela fereastra mea, îl văzusem îndreptându-se spre grajduri. Mi-am luat curaj, am tras zăvoarele de pe uşă şi m'am strecurat în camera de alături, de unde puteam să văd tot ce va face.

Intr'adevăr se îndreptă spre grajduri. — Porunci să-i scoată calul său favorit, şi îl înşeuă singur cu grija omului ce nu lasă nimic nebăgat în seamă.

Purtă acelaş veşmânt ca întâia dată când îl văzusem. Drept ori-ce armă însă îşi încinsese numai spada. — După ce îşi înşeuă calul, mai aruncă încă o privire spre fereastra mea. Apoi, nezărindu-mă, sări în şea, porunci să-i se deschidă aceeaşi poartă pe care eşise şi trebuia să se întoarcă poate

— și porni la galop pe drumul mănăstirei Hangului.

Atunci inima mea se strânse de spaimă și o presimțire fatală îmi spuse că Kostaki pleacă să-i iasă în drum fratelui său.

Rămăsei la fereastră cât timp am putut să deslușesc drumul care la un sfert de poștă de castel făcea un cot și se perdeă în întunericul codrului. Dar noaptea se făcea din ce în ce mai neagră, și drumul nu se mai văzu.

Am mai zăbovit încă.

În sfârșit neliniștea mea crescî așa de tare încât mi-am adunat toate puterile și am coborît în sala de jos unde trebuia să aflu întâiele știri despre unul ori despre cellalt dintre frați.

Întâia mea privire căzu pe Smaranda. Pe fața ei nu se citea nici o neliniște. Porunceă slugilor cum să aștearnă masa și tacâmurile celor doi frați, ca de obicei.

Nu îndrăzneam să întreb pe nimeni. De altfel, pe cine ași fi întrebat ? Nimeni în castel, afară de Kostaki și Grigoriță, nu m'ar fi putut înțelege.

Cel mai mic zgomot mă făcea să tresar. Da obiceiul cinam pe la nouă ore.

Mă coborîsem la opt și jumătate și nu conțineam a urmări cu ochii minutarul, al cărui mers îl puteai zări aproape clipă cu clipă pe vastul cadran al orologiului.

Minutarul călător păși sfertul de ceas. Sfertul sună.

Vibrația se prelungi sumbră și tristă, apoi minutarul își relua mersul taciturn și-l văzui din nou străbătând distanța cu regularitatea și încetineala unui vârf de compas.

Câte-va minute înaintea de nouă mi se părură că aud tropotul unui cal în curte.

Smaranda îl auzi și ea, căci întoarse capul spre fereastră, dar noaptea era prea neagră și ochii ei n'a putut să zărească nimic.

O ! dacă s'ar fi uitat la mine în minutul acela, ce ușor ar fi putut ghici ce se petrece în inima mea !

Nu se auzise decât tropotul unui singur cal și eră foarte firesc.

Știam bine eu că n'o să se întoarcă de cât un singur călăreț.

Dar care din amândoi ?

Se auziră pași răsunând în sală.

Pașii aceștia erau înceți și păreau că apasă pe inima mea.

Ușa se deschise și în întuneric se desenă o umbră.

Umbra aceasta se opri un minut în prag.

Inima mea se oprise și ea.

Umbra innaintă și pe măsură ce intră în cercul de lumină, îmi venea sufletul la loc și mie.

Recunoscusem pe Grigoriță.

O minută de zbucium mai mult, și inima mea s'ar fi sfărâmat.

Recunoscusem pe Grigoriță, dar eră palid ca un mort. Eră de ajuns să-l vezi numai și ghiceai că ceva grozav trebuie să se fi petrecut.

— Tu ești, Kostaki? întrebă Smaranda.

— Nu, mamă, răspunse Grigoriță cu o voce surdă.

— Ah, iată-te, în sfârșit! răspunse ea. De când, mă rog, faci pe mama ta să te aștepte?

— Mamă, răspunse Grigoriță, aruncând o privire spre pendulă, nu sunt decât nouă ore.

Și în acelaș timp, în adevăr, nouă ceasuri sunară.

— Ai dreptate, răspunse Smaranda, unde e fratele tău?

Fără să vreau m'am gândit că eră aceeași întrebare pe care Dumnezeu i-o pusese lui Cain.

Grigoriță nu răspunse nimic.

— N'a văzut nimeni pe Kostaki? întrebă Smaranda.

Vătaful curții întrebă și el pe ai lui.

— Pe la șapte, răspunse el, prințul a fost pe la grajduri, și-a înșeuat calul singurel, și-a luat drumul Hangului.

În minutul acesta ochii mei întâlneau ochii lui Grigoriță, și nu știu, adevăr a fost sau părere, dar am văzut lunecând pe fruntea lui ca o lacrimă de sânge.

Mi-am dus încetișor degetul la frunte, arătându-i locul unde mi s'a părut că am văzut stropul de sânge.

Grigoriță mă pricepui, își scoase năframa și o duse la frunte.

— Da. da ! murmură Smaranda, i-o fi ieșit în cale vre-un urs, ori vre-un lup, și s'o fi luat ca de obicei după dâșii. Iată pentru ce un copil face pe maică-sa să-l aștepte. Unde l-ai lăsat Grigoriță ? Răspunde !

— Mamă, răspunse Grigoriță cu o voce mișcată, dar sigură. N'am eșit cu fratele meu împreună.

— Bine, răăspunse Smaranda, să aduc

la masă. Luați-vă locul fiște-care și să închidă porțile. Cei-ce au rămas afară, afară să doarmă.

Cele dintâiu două porunci fură ascultate.

Smaranda se așeză în capul mesei, Grigoriță de-a dreapta, și eu de-a stânga.

Apoi servitorii ieșiră pentru a împlini a treia poruncă, adică pentru ca să închidă porțile castelului.

În acel moment un zgomot mare se stârni în curte și un copil de casă dete buzna înspăimântat pe ușe, strigând :

—Măria-ta! calul prințului Kostaki s'a întors singur acasă și plin tot de sânge.

— Da, murmură Smaranda, ridicându-se palidă și amenințătoare, așa s'a re'ntors într'o seară la castel și calul lui tată-său.

Aruncai privirea spre Grigoriță, nu mai era palid, ci parcă i-se luase pânza de pe obraz.

Intr'adevăr calul lui Koproli venise singur într'o seară la castel, plin de sânge și-abia

după un ceas apoi servitorii îi regăsisse trupul neînsuflețit și acoperit de răni.

Smaranda luă o torță din mâna unui copil, sări spre ușe, o deschise și coborâ în curte.

Calul, sforăind de spaimă, eră ținut de patru slujitori ce-și încordau puterile ca să-l domolească.

Smaranda înaintă spre dobitoc, privi sângele de pe șea, și văzu o rană brăzdată pe naltul frunții.

— Costaki a fost ucis fățiș, zise ea, în luptă dreaptă, și de-un singur potrivnic. Căutați-i trupul, copii! Pe urmă vom căuta pe ucigaș.

Cum calul revenise pe poarta Hangului, toți slujitorii deteră năvală pe poarta aceea, și torțele lor se răspândiră în întunericul câmpiei și al pădurii, precum pe-o frumoasă seară de vară ard licuricii în câmpiile Nizzei și ale Pisei.

Smaranda, ca și cum ar fi știut dinainte

că nu vor zăbovi mult ca să-l găsească, rămase în picioare, așteptând în pragul porții.

O lacrimă nu picura din ochii acestei mame îndurerate, și cu toate acestea simțea clocotind desnădejdea în fundul sufletului ei.

Grigoriță sta la spatele ei, și eu stam lângă Grigoriță.

Un moment parcă vroise să-mi dea brațul când am eșit din sală, dar n'a îndrăznit.

Cam după un sfert de ceas, la cotul unui drum scânteie o torță, apoi două, apoi scânteiară toate torțele. Numai, de data aceasta, în loc să se răspândească pe câmpie, ele împrejmuiiau parcă acum pe cineva.

Și niște nășalii pe care un om eră culcat apărură încet în lumină.

Convoiul înainta încetinel, dar înainta.

După zece miuute fu lângă mine.

Văzând pe mama care își aștepta feciorul mort, cei ce-l purtau își descoperiră fără voe capetele și apoi intrară tăcuți în curte.

Smaranda îi urmă, și noi urmarăm pe Smaranda.

Ajunserăm astfel în sala cea mare, unde fu așezat mortul.

Atunci, cu un gest de supremă măreție, Smaranda dete la o parte pe toți, și apropiindu-se de mort, puse un genunchi în pământ dinaintea lui, dete într'o parte șuvițele de păr ce-i cădeau ca un val pe obraz, îl privi lung, fără a vărsa o lacrimă, apoi descheindu-i vesmântul, îi desfăcu încet cămașa plină de sânge.

Rana roși în dreptul pieptului.

Eră de bună seamă făcută de lama unui junghiu cu două tăișuri.

Mi-am adus aminte că în ziua aceea chiar văzusem la coapsa lui Grigoriță un lung cuțit de vânătoare.

Privii spre coapsa lui, dar cuțitul nu mai eră.

Smaranda ceru apă, își muie năframa în apa aceea și spălă rana.

Un sânge proaspăt și curat împurpură marginile răni.

Priveliștea ce-o vedeam eră cumplită și măreață în acelaș timp.

Odaia aceea mare, învăluită de fumul torțelor de rășină, fețele acelea barbare, ochii aceia strălucitori de sălbăticie, veșmintele acelea stranii, mama aceasta ce socotea după sângele cald, că de puțină vreme îi murise fiul, tăcerea aceea adâncă, întreruptă numai de plânsetul haiducilor al căror șef eră Kostaki — toate acestea — o mai spun încă odată — erau într'adevăr cumplite și mărețe de văzut.

În sfârșit, Smaranda își apropie buzele de fruntea fiului său, apoi, ridicându-se, și dându-și pe spate lungile-i cosițe albe cari se despletiseră :

— Grigoriță, zise ea.

Grigoriță tresări, scutură din cap, și ca trezit dintr'un vis :

— Mamă ? răspunse el.

— Apropie-te, fiul meu, și ascultă-mă.

Grigoriță se supuse, înfiorat, dar se supuse.

Pe măsură ce s'apropia de mort, sângele mai îmbelșugat și mai roșu gâlgâia din rană.

Din fericire, Smaranda nu mai privea într'acolo, căci la vederea acestui sânge care învinuia, n'ar mai fi avut nevoie să caute pe ucigaș.

— Grigoriță, zise ea, știu bine că tu și Kostaki nu vă iubeați, știu bine că ești Vaiwady după tată, după cum el este Koproli, dar după mama voastră, erați amândoi Brâncoveni; știu bine că tu ești un apusean, iar el, un copil al munților orientali, dar în sfârșit, prin sânul ce v'a purtat pe amândoi, voi sunteți frați. Ei bine, Grigoriță; vroesc să știu, dacă trebuie să ducem pe fiul meu acolo unde doarme tatăl său, fără ca să mai fie nevoie să facem jurământul obișnuit, dacă în sfârșit, pot să-mi plâng copilul liniștii, ca o

femeie ce sunt, știind bine că nu vei întârzia răzbunarea.

— Numește-mi pe ucigașul fratelui meu, Doamnă, și poruncește ! Și-ți jur, că înainte de a trece un ceas, dacă o dorești, el nu va mai fi printre vii.

— Jură ori cum, Grigoriță ! jură, sub frica blestemului, auzi tu, fiul meu ? jură că ucigașul va muri ; că nu vei lăsa piatră peste piatră din casa lui, că fie mama, fie copiii, fie frații, fie femeia sau logodnica lui, vor pieri de mâna ta. Jură, și jurând, chiamă asupra ta mânia cerului, dacă'ți vei călca jurământul. Dacă'ți vei călca jurământul, întoarcă-se asupra ta nevoile, disprețul prietenilor și blestemul mamei tale :

Grigoriță întinse mâna asupra cadavrului.

— Jur că ucigașul va muri ! zise el.

La auzul acestui straniu jurământ al cărui înțeles numai eu și cel mort poate eram în stare să-l pătrundem, am văzut, sau mi s'a

părut că văd o minune grozavă săvârșindu-se.
Ochii mortului se deschiseră, și se țintiră
pre mine mai vii de cât nu-i văzusem nici
odată, și am simțit ca și cum aceste două
raze s'ar fi închegat pătrunzând ca un fier
arzător în inima mea.

Și ne mai fiind în stare să îndur mai mult
m leșinat.

MÂNASTIREA HANGU

MANASTIREA HANGU

Când mi-am venit în fire, eram în etacul meu culcată în pat ; una din cele două slujnici îmi sta la căpătâi.

Am întrebat-o unde-i Smaranda ; mi-a răspuns că veghiază lângă fiul său mort.

Am întrebat-o unde e Grigoriță ; mi-a răspuns că erà la mănăstirea Hangului.

Nu mai erà vorba de fugă. Kostaki nu era mort ?

Nu mai era vorba de căsătorie. Puteam eu să iau de bărbat pe un fraticid ?

Trei zile și trei nopți se scurseră astfel, tulburate de visuri stranii.

În ceasurile mele de veghere sau când

dormeam, mă urmăreau neconținut ochii aceia cari trăiau singuri în fața împetrită de moarte.

Eră o vedenie îngrozitoare.

În dimineața acestei zile mi-au adus din partea Smarandei un vestmânt cerniț, de văduvă.

M'am îmbrăcat cu el și m'am coborât.

Casa eră goală. Toată lumea eră la biserică.

Mi-am îndreptat pașii spre locul de adunare.

În minutul când a apărut în prag, Smaranda, pe care n'o văzusem de trei zile, trecu pragul și veni spre mine.

Părea o statuie a durerii.

Cu o mișcare înceată, asemeni unei statui ea mă sărută cu buzele ei înghețate pe frunte și cu un glas care părea că ese din mormânt, rosti obișnuitele cuvinte :

— Kostaki te iubește.

Nu vă puteți închipui ce rău îmi făcură

cuvintele aceste. Această declarație de iubire, rostită la prezent, în loc de a fi rostită la trecut, acest «*te iubește*» în loc de «*te-a iubit*», amorul acesta de dincolo de mormânt, care venea să mă caute în viață, îmi răscoli toată ființa.

În acelaș timp o simțire stranie puse stăpânire pe mine, că și cum în adevăr aș fi fost femeia aceluia care era mort și nu logodnica celui care trăia.

Sicriul acela mă atrăgea spre el, fără să vreau, într'un chip chinuitor, precum se zice că șarpele atrage pasărea pe care o fascinează.

Căutam cu ochii pe Grigoriță.

L-am zărit, pierit la față, stând în picioare, rezemat de o coloană, cu ochii la cer.

N'aș putea spune dacă m'a văzut ori nu.

Călugării mănăstirei Hangului împrejmuiau mortul, cântând psalmodiile ritului grecesc, arareori armonioase și mai mult monotone.

Vroiam să îngân și eu o rugăciune ; dar ruga murea pe buzele mele.

Mintea îmi era așa de tulburată, încât mi se părea mai curând că stau în fața unui sobor de demoni, de cât în mijlocul unor preoți.

În momentul când au ridicat mortul, am vrut să-l urmez ; dar puterile nu-mi ajutară.

Simțeam că mi se 'moae picioarele și m'am sprijinit de ușe.

Smaranda păși spre mine și făcu un semn lui Grigoriță.

Grigoriță ascultă și se apropie.

Atunci Smaranda îmi vorbi pe moldovenește.

— Mama îmi poruncește să-ți repet cuvânt cu cuvânt ceace va spune, îngână Grigoriță.

Ea vorbi din nou și când isprăvi :

— Iată ce spune mama, zise el :

«Plângi pe fiul meu, Hedvigă ; îl iubeai,

nu este așa? Îți mulțumesc pentru lacrimile și dragostea ta. De aci înainte ești copila mea, ca și cum ai fi fost soția lui Kostaki. De acum înainte ai o patrie, o mamă, o familie. Să dăm prinosul de lacrimi ce-l datorim morților și apoi să redevenim amândouă vrednice de cel ce nu mai este... eu mama, și tu, soția lui! Adio! Intoarce-te acasă; eu voi urma pe fiul meu până la marginele gropii. Și odată ce-l voi îngropa, mă voi închide cu durerea mea și n'ai să mă mai vezi până nu voi birui-o; fii liniștită, am s'o ucid, căci nu vreau să mă ucidă ea pe mine».

Acestor cuvinte spuse de Smaranda și tălmăcite de Grigoriță n'am putut răspunde decât printr'un suspin.

M'am întors în odaia mea.

Convoiul se îndepărtă. L-am văzut dispărând la cotitura drumului.

Mănăstirea Hangului era la o jumătate de

poștă depărtare de castel, în linie dreaptă. Dar locurile deluroase sileau drumul să se abată, și urmând acest drum, depărtarea sporrea cu două ceasuri.

Eram în luna lui Noembrie.

Zilele se făceau din nou reci și mici.

La cinci ceasuri era noapte de-a binele.

Pe la ceasurile șapte am văzut reapărând torțele. Era convoiul care ^{se}întorcea.

Mortul se odihnea în mormântul părinților lui. Toate se isprăviseră.

...V'am spus ce simțire stranie pusese stăpânire pe mine dela nenorocita întâmplare care ne cernise pe toți, și mai cu seamă de când văzusem ochii aceia de mort deschizându-se mari și privind la mine.

În seara aceea, doborâtă de zguduirile de peste zi, eram încă și mai tristă. Ascultam cum sună unul după altul ceasurile în turnul vechiu al castelului, și mă întristam tot

mai mult, pe măsură ce timpul strecurat mă apropia tot mai mult de ceasul în care Kostaki murise.

Auzii sunând nouă ceasuri fără un sfert.

Atunci o stranie simțire mă cuprinse. O groază plină de fiori îmi cutreeră tot trupul și mă îngheță.

Și apoi, în același timp cu această groază, un fel de somn neînvins îmi îngreua toate simțurile; pieptul mi se înăbuși și ochii mi se acoperiră ca de o ceață.

Mi-am întins brațele în aer și pășind de-a îndăratele, m'am lăsat pe pat.

Cu toate acestea, simțurile nu mă părăsiseră într'atât încât să nu pot auzi ca un pas ce se apropia de ușa mea; apoi mi s'a părut că ușa se deschide, și în urmă n'am mai văzut, nici n'am mai auzit nimica.

Simțeam numai o durere vie la gât.

După aceasta, am căzut într'o letargie desăvârșită.

Pe la miezul nopții m'am deșteptat. Lampa mea ardea încă. Am dat să mă scol, dar eram atât de slabă, că a trebuit să încerc de două ori.

Totuși, mi-am biruit slăbiciunea și cum, trezită, simțeam la gât aceeași durere pe care o simțisem prin somn, m'am târât, sprijinindu-mă de ziduri, până la oglindă și m'am privit în ea.

Un punct roș, ca o împunsătură de bold, îmi însemnă artera dela gât.

Am crezut întâi că vre-o gânganie m'a pișcat pe când dormeam, și cum eram zdrobită de oboseală, m'am culcat din nou și am adormit.

A doua zi, m'am trezit ca de obicei. Ca de obicei am vroit să mă scol din așternut, îndată ce am deschis ochii; dar simții o slăbiciune pe care n'am simțit-o decât o singură dată în viață, adică a doua zi după o zi când îmi luase sânge.

M'am apropiat de oglindă și am rămas uimită văzându-mă ce palidă sânt.

Ziua trecu tristă și mohorâtă ; simțeam că se petrecea ceva straniu; picioarele nu mă mai țineau și ori-ce mișcare mă obosea.

Noaptea veni ; mi-au adus lampa; slujnicele, după cât am înțeles din semnele lor, vroiau să rămână cu mine, dar n'am voit, și ele plecară.

La acelaș ceas ca în ajun resimții aceleași simptome. Am vroit să mă scol atunci și să strig «ajutor», dar nu putui să ajung până la ușă.

Auzii, ca prin vis, orologiul din turn bătând nouă fără un sfert. Aceiași pași răsunară; ușa se deschise, dar nu vedeam, nu auzeam nimic, ca și în seara trecută, și am căzut din nou răsturnată pe pat.

Ca în ajun m'am trezit pe la miezul nopții, numai m'am trezit și mai slabă și palidă ca în ajun.

A doua zi aceleași lucruri se petrecură din nou.

Eram hotărâtă să mă cobor lângă Smaranda, așa prăpădită cum eram, când o slujnică intră în odaia mea și rosti numele lui Grigoriță.

Grigoriță o urma.

Am cercat să mă ridic pentru ca să-l primesc, dar am recăzut în jețul meu.

El dete un țipăt văzându-mă și vroi să alerge spre mine. Dar avui puterea să întind un braț spre dânsul.

— Ce vii să cauți aici? l-am întrebat.

— Vai, veneam să'mi iau rămas bun! Veneam să-ți spun că părăsesc lumea asta, care mi-e nesuferită fără iubirea ta, și fără ființa ta. Veneam să-ți spun că intru în mănăstirea Hangului.

— Ființa mea ai pierdut-o, Grigoriță, i-am răspuns eu; dar nu și iubirea mea, căci vai

tot te iubesc, și marea mea durere e că de acum iubirea aceasta e aproape o nelegiuire.

— Atunci pot să nădăjduesc că ai să te rogi pentru mine, Hedwiga?

— Da, numai n'am să am vreme să mă rog mult timp, adăugai eu surâzând.

— Dar ce ai și pentruce ești așa de pierită la față?

— Ce am?... Am... că Dumnezeu se îndură de mine, și are să mă cheme la dânsul.

Grigoriță se apropie de mine, îmi luă mâna, pe care nu avui puterea să i-o retrag, și mă privi țință :

— Paloarea asta nu-i firească, Hedviga. Cum ți-a venit?

— Dacă ți-ași spune-o, m'ai crede că's ne-bună, Grigoriță!

— Nu, nu, spune, Hedviga! Te implor! Aci sântem într'o țară care nu seamănă nici unei alte țări, într'o familie ce nu seamănă

nici unei alte familii. Spune-mi, spune-mi tot; te implor, Hedviga.

I-am povestit totul: acea stranie vedenie care mă stăpâneà la ceasul când Costaki a fost să moară: groaza aceea fără nume, amoțirea aceea ciudată; frigul acela de ghiață; acel leșin care mă doborà pe pat: sgomotul acela de pași cari mi se părea că-l aud, ușa aceea care credeam c'o văd cum se deschide, în sfârșit, durerea aceea vie, urmată de o paloare și de o slăbiciune tot mai mare.

Crezusem că povestirea mea o să-i pară lui Grigoriță un început de nebunie, și am isprăvit-o cu un fel de sfială, când din potrivă, băgai de seamă că el mă ascultă cu cea mai mare încordare.

După ce am isprăvit, el rămase pe gânduri un minut.

— Cum spui, somnul te ia în fiecare seară pe la nouă fără un sfert?

— Da, ori și ce aș face ca să-i stau împotriva.

— Cum spui, ți se pare că vezi deschizându-se ușa?

— Da, cu toate că o închid cu zăvoarele.

— Cum spui, simți o durere vie la gât?

— Da, cu toate că pe gâtul meu abia de se vede o urmă de roșăță.

— Imi dai voe să văd și eu?

Imi plecai ușor capul pe umăr.

El privi lung cicatricea.

— Hedwigo, zise el după un timp, ai tu încredere în mine?

— Mă mai întrebi? îi răspunsei eu.

— Crezi tu în cuvântul meu?

— Ca în sfânta scriptură.

— Ei bine, Hedwigo, pe cuvântul meu, îți jur că nu mai ai opt zile de trăit, dacă nu te învoești să faci începând de astăzi chiar, ceea-ce am să-ți spun.

— Și dacă mă învoesc?

— Dacă te învoești, vei scăpa, poate.

— Poate ?

El tăcù.

— Orice ar fi să se întâmple, Grigoriță, voi face tot ce'mi vei porunci să fac.

— Ei bine, ascultă, zise el ; și, mai cu seamă, nu te înspăimântă.

În țara ta, ca și în Ungaria, ca și în România noastră, este o credință.

Mă înfiorai, căci credința aceasta îmi venea în minte.

— Da, îi răspunsei eu ; am văzut în Polonia oameni loviți de această nenorocire.

— Vrei să vorbești de strigoi, nu este așa ?

— Da, în copilăria mea am văzut dezgro-pându-se în cimitirul unui sat al tatălui meu patruzeci de oameni cari muriseră în cincisprezece zile, fără ca să se știe pricina morții lor. Șaptesprezece dintre ei aveau toate semnele strigoilor, adică au fost găsiți neatinși

și rumeni ca niște oameni vii : ceilalți erau victimele lor.

— Și ce-a făcut obștea ca să scape de el?

— Le-a înfipt câte un par în inimă, și i-a ars pe urmă.

— Da, așa se face de obicei ; dar pentru noi, aceasta nu ajunge. Ca să te scap de strigoi, trebuie întâi să-l știi cine-i, și, pe ce am mai sfânt, am să-l aflu. Da, și dacă e nevoe, voi lupta piept la piept cu el, ori cine ar fi să fie !

— Ah, Grigoriță! strigaiu eu cu spaimă.

— Am zis că oricine ar fi să fie, și o mai zic încă odată ! Dar, ca să izbutim cu noroc în această încercare, trebuie să mi te supui la tot ce'ți voi cere.

— Spune !

— Fii gata la ceasurile șapte. Coboară-te în biserică. Trebuie să-ți birui slăbiciunea, Hedwigo. Trebuie numai decât !.. Acolo, ne vom cununa.

Învoește-te iubita mea. Trebuie, ca să te pot apăra, ca înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor să am dreptul să veghez asupra ta. Pe urmă ne vom întoarce aci, și atunci vom vedea.

— O, Grigoriță, strigai eu; dacă este el, te va ucide!

— Nu-ți fie teamă de nimic, iubita mea Hedwigo, numai învoește-te!

— Știi bine că voi face tot ce dorești tu, Grigoriță!

— Pe deseară, atunci.

— Da, fă tot ce crezi că e de făcut, și eu am să te urmez, n'ai nici o grijă.

Eși. Un sfert de ceas [după aceea văzui un călăreț galopând pe drumul mănăstirii. Eră el!

Abia l-am pierdut din ochi, și căzând în genuchi, am prins să mă rog cum nu se mai roagă nimeni în țările noastre lipsite de credință și am așteptat să bată orele șapte, în-

nălțând spre Domnul jertfa gândurilor mele; nu m'am ridicat decât în clipa când am auzi sunând ceasurile șapte.

Eram slăbită și palidă ca o moartă; mi-am aruncat pe cap un hobot negru, am coborât scările ținându-mă de ziduri și am intrat în biserică fără să întâlnesc pe nimeni.

Grigoriță mă așteptă cu părintele Vasile, starițul mănăstirii Hangu. Purtă la coapsă o sabie sfântă, moștenire rămasă de la un străbun cruciat care luase Constantinopolul cu Ville-Hardouin și Balduin de Flandra!..

— Hedwigă, zise el, lovindu-și mânerul sabiei cu mâna; cu ajutorul lui Dumnezeu, iată cine va rumpe vraja ce ți amenință viața. Apropie-te dar, cu hotărâre. Iată un sfânt părinte, care, după ce m'am spovedit lui, ne va cununa.

Slujba începù, și nu cred că s'a făcut vreodată slujbă mai simplă și mai solemnă.

Popa singur slujă; singur el ne puse cu-

nuniile pe cap ; în veșminte cernite amândoi, făcurăm ocolul altarului, ținând câte o lumânare în mână ; apoi preotul, rostind cuvintele sfinte, adăugă :

— Plecați de acum, copiii mei, și Dumnezeu să vă dăruiască tăria și curajul de a lupta în potriva necuratului. Aveți cu voi și nevinovăția și dreptatea și-l veți învinge. Plecați de acum și fiți binecuvântați.

Sărutarăm sfânta evanghelie și eșirăm din biserică.

Atunci, pentru întâia dată, m'am rezemat de brațul lui Grigoriță.

Și mi s'a părut că la atingerea acestui braț vânjos, în apropierea acestui suflet, îmi reveneam în fire.

Mă credeam sigură de biruință, pentru că Grigoriță era cu mine.

— Urcaram din nou în iatacul meu.

Ceasul bătù opt și jumătate.

— Hedviga, îmi zise Grigoriță ; nu mai

avem vreme de pierdut. Vrei tu să te culca de obicei și toate cele să se petreacă în timpul somnului? Vrei tu să rămâi îmbrăcată și să vezi tot?

— Lângă tine nu mă tem de nimic. Vreau să stau deșteaptă și să văd tot.

Grigoriță scoase din sân o crenguță de mirt sfințit, încă umed de aghiazmă, și mi-l dete.

— Ia dar crenguța asta, îmi spuse el, culcă-te pe pat, spune rugăciunile Maicii Domnului și așteaptă liniștită. Dumnezeu e cu noi! Bagă de seamă însă, să nu-ți scape crenguța din mână, cu ea poți birui tot iadul! Nu mă chemă, nu mă strigă. Roagă-te, nădăjduște și așteaptă.

M'am culcat pe pat, mi-am pus mâinile cruce pe piept, și peste ele crenguța sfințită: Grigoriță însă se ascunse după baldachinul, de care v'am vorbit și care acoperea un unghiu al camerei.

Socoteam minutele, și Grigoriță le socotea, fără îndoială, și dânsul.

Cele trei sferturi răsunară.

Zgomotul ciocanului nici nu se stinsese încă și mă și apucase aceeași toropeală, aceeași groază, acelaș frig de ghiață; dar mi-am apropiat crenguța sfântă de buze, și acestea pieriră.

Atunci am auzit foarte lămurit zgomotul acelui pas domol și măsurat care răsună pe scară și se apropiă de ușa mea.

Apoi ușa mea se deschise încetișor, fără vuet, ca împinsă de-o putere supranaturală, și atunci... Atunci l-am zărit pe Kostaki palid, cum îl văzusem pe nășalii. Lungile lui plete negre, revărsate pe umeri, picurau de sânge. Purtă veșmântul lui obișnuit.

Numai, eră descheiat la piept lăsând ca să-i se vadă rana sângerată...

Tot eră mort într'însul; carnea, vezmântul,

nersul, — numai ochii, ochii aceia grozavi
răiau încă.

La vederea acestora, lucru ciudat : în loc
ă simt o groază și mai mare, am simțit
ă mi se îndoește curajul.

Dumnezeu mi-l trimisese de sigur, ca să-mi
ot da seama de starea în care mă găseam
să mă apăr împotriva celui necurat.

La cel dintâi pas pe care strigoiul îl făcù
re patul meu, privii cu îndrăzneală în ochii
eia de plumb, întinzând asupra-le crenguța
nțită.

Strigoiul încerca să înainteze. Dar o putere
ai mare de cât a sa îl ținui locului și se
ori.

— O, murmură el, nu doarme, știe tot!
Vorbea pe moldovenește, și cu toate acestea
elegeam, ca și cum aceste cuvinte ar fi fost
stite într'o limbă cunoscută.

tam așa unul în fața celui-lalt: strigoiul

și cu mine! fără ca să-mi pot lua ochii de la ochii lui, când am văzut, fără să fi avut nevoie de a întoarce capul în partea ceea, pe Grigoriță ieșind de după baldachin, asemeni Archanghelului nimicitor, cu spada ridicată.

Își făcu cruce cu mâna stângă, și înaintă încet cu spada întinsă spre strigoii.

Acesta, la vederea fratelui său, își trăsese și el din teacă sabia, cu un hohot de râs grozav.

Dar de abia sabia lui se atinse de fierul sfânt, și brațul îi căzu nemișcat de alungul trupului.

Kostaki dete un strigăt plin de desnădejde și amar.

Ce vrei tu? grăi cătră fratele său.

— Pe viul Dumnezeu, zise Grigoriță, îți poruncesc să răspunzi.

— Spune! zise strigoii, scrânjind din dinți.

— Te-am pândit eu la drum?... Nu! Te-am

atacat eu?... Nu! Te-am lovit eu?... Nu! Te-ai aruncat în spada mea, și iată tot! Așa dară, în ochii lui Dumnezeu și ai oamenilor, nu sunt vinovat de fraticid!

Deci tu n'ai avut o menire dumnezeiască, ci infernală; deci tu ai eșit din mormânt, nu ca o umbră sfântă, ci ca un strigoiu blestemat și vei reintra în mormânt!

— Cu dânsa, da, strigă Kostachi, încordându'și puterile ca să mă ia.

— Singur! strigă la rândul lui Grigoriță; femeia aceasta este a mea!

Și rostind aceste cuvinte, îi atinse rana sângerată cu vârful fierului sfânt.

Kostaki dete un țipăt, ca și cum o spadă de foc l-ar fi atins, și ducându'și mâna la piept, făcu un pas îndărăt.

În acelaș timp și cu o mișcare ce părea legată de-a celuilalt, Grigoriță făcu un pas înainte.

Atunci, ochi în ochi cu mortul, cu vârful

spadei în pieptul fratelui său, porni într'un mers încet, înfiorător, solemn, asemeni mersului lui Don Juan sau al Comandorului; strigoial retrăgându-se în fața spadei sfințite, sub voința neîndurată a semnului lui Dumnezeu, acesta urmărindu-l fără a rosti un cuvânt, amândoi oftând din greu, amândoi fără pic de sânge în obraz, cel viu împingând pe mort înaintea lui și silindu-l să plece din castelul care-i fusese locuința și să între în mormânt.

O, eră ceva înfricoșător de văzut vă mărturisesc!

Și cu toate acestea, purtată eu însă'mi de o putere mai mare, nevăzută, necunoscută, fără să'mi dau seama de ceeace făceam, m'am ridicat și m'am luat după dânșii.

Scoborâram scările, luminate numai de ochii plini de pară ai lui Kostaki.

Străbăturăm așa pridvorul, și ograda.

Trecurăm pragul porții cu acelaș pas mă-

surat : strigoiul pășind îndărăt, Grigoriță cu brațul întins spre el, și eu pe urma lor.

Cursa asta fantastică dură un ceas.

Trebuia să ducem mortul înapoi la groapa lui ; numai, în loc de-a lua drumul obișnuit, Kostaki și Grigoriță tăiasă drumul de-a dreptul ne mai ținând seamă de piedecele care parcă pierise.

Sub picioarele lor pământul se netezea, șiroaele secau, copacii se retrăgeau, stâncele se dedeau la oparte. Aceiași minune se întâmpla și pentru mine, ca și pentru ei ; numai tot cerul mi se părea coperit de un hobot negru, luna și cerul dispăruse și nu vedeam nimic alta de cât ochii de foc ai strigoiului scânteind în noapte.

Astfel ajunserăm la Hangu.

Astfel trecurăm printre gardul de măracini care împrejmuia cimitirul.

De abia intrați acolo, am zărit în umbră groapa lui Kostaki săpată alături de a tatălui

său, pe care n'o ştiam şi cu toate acestea am ghicit-o.

În noaptea aceea ştiam toate cele.

Pe marginea gropii deschise, Grigoriţă se opri.

— Kostaki, zise el, nu s'a isprăvit încă toate pentru tine, şi un glas ceresc îmi spune că vei fi iertat, dacă te vei pocăi : făgăduieşti să reîntri în mormântul tău, făgăduieşti tu să nu mai ieşi din el, făgăduieşti tu, în sfârşit, să te întorci spre Dumnezeu, lăpădându-te de Satana?

— Nu! răspunse Kostaki.

— Te pocăieşti ? întrebă Grigoriţă.

— Nu!

— Pentru cea din urmă dată, Kostaki!

— Nu !

— Bine, atuncia, chiamă în ajutorul tău pe Satana, după cum eu chem pe Dumnezeu în ajutorul meu. Şi vom vedea încă odată cine va birui !

Două strigăte răsunară în acelaș timp ; sp-ø
dele se încrucișară scăpărând schintei și lupta
dură un minut ce mi s'a părut un veac.

Kostaki căzù. Și am văzut spada cea în-
fricoșată, am văzut-o înfigându-se în trupul
lui și ținându-l acest trup în pământul de cu-
rând răscolit.

Un răcnet suprem, ce n'avea nimic ome-
nesc, trecu prin aer.

Am dat fuga.

Grigoriță rămăsese în picioare, dar se
clătina.

Am alergat și l-am sprijinit în brațe.

— Ești rănit? l-am întrebat eu plină de
teamă.

— Nu, îmi răspuse el ; dar într'un ase-
menea duel, dragă Hedwigo, nu te ucide
rana, ci lupta.

Cu moartea m'am luptat și voi fi al
morții!

— Iubitul meu! iubitul meu! să plecăm

de aci! să plecăm de aci! Și viața poate va reveni iarăși.

— Nu, iată mormântul meu, Hedwigo. Dar să nu pierdem timpul: ia o mână din țărâna asta îmbibată de sânge și pune-o pe mușcătura ce ți-a făcut-o strigoiul. E singurul chip de a te apăra pe viitor împotriva îngrozitoarei lui iubiri.

M'am supus înfiorându-mă. M'am plecat să iau un pumn din țărâna aceea plină de sânge, și plecându-mă am văzut cadavrul pironit în pământ: spada strălucitoare îi străpungea inima și un sânge negru gălgâia ieșind din rană, ca și cum abia acum ar fi murit.

Am plămădit pământul acela amestecat cu sânge și l'am lipit pe mușcătură.

— Acum, Hedwiga mea adorată, zise Grigoriță cu glas slăbit; ascultă bine ultimele mele povești:

Părăsește țara cât vei putea mai curând,

depărtarea singură te poate mântui. Părintele Vasile știe ultimele mele voinți, și le va îndeplini.

Hedwigo, o sărutare, cea din urmă și singura, Hedwigo, eu mor !

Și zicând aceste, Grigoriță căzu lângă frațele său.

În orice altă împrejurare, în mijlocul acestui cimitir, lângă groapa aceasta deschisă, cu aceste două cadavre unul lângă altul, mi-ași fi pierdut mințile, dar, cum am mai spus-o, Dumnezeu pusese în mine o tărie deopotrivă de mare cu întâmplările, la cari nu mă făcuse martoră numai, ci și făptașă.

În minutul acela când priveam în jurul meu, căutând un ajutor, deodată poarta mănăstirii s'a deschis și călugării, duși de părintele Vasile intrară doi câte doi, purtând torțe aprinse și cântând troparele morților.

Părintele Vasile sosise chiar atunci la mănăstire, căci prevăzuse cele ce s'au întâmplat

și, în fruntea întregului sobor, intra acum în cimitir.

Așa m'a găsit în viață între cei doi morți.

Fața lui Kostaki eră chinuită de cele din urmă zvârcoliri ; Grigoriță, a fost îngropat alături de fratele său, creștinul de cel blestemat.

Smaranda, aflând această nouă nenorocire, și amestecul ce l'am avut eu, vroi să mă vadă, și, venind să mă găsească la mânăstirea Hangului, i-am povestit tot ce se petrecuse în noaptea aceea grozavă.

I-am povestit de-a fir'a părul toate peripecțiile acestei fantastice istorii, dar ea m'a ascultat ca și Grigoriță, fără mirare, fără frică.

— Hedwigo, răspunse ea, după un moment de tăcere ; ori cât de stranii sunt cele ce-mi povestești, știu cu toate acestea că nu mi-ai spus decât adevărul. Neamul Brancovenilor e blestemat până la a treia și a patra generație. Și aceasta, pentru că un Branco-

van a ucis un preot. Dar blestemul acum s'a sfârșit, căci cu toate că ești soție, ești încă fecioară; cu mine neamul se stinge. Dacă fiul meu ți-a dat un milion, primește-l.

După mine, în afară de milosteniile ce am de gând să le fac, prisosul averii mele va fi al tău. Acuma, ascultă povața soțului tău: pleacă numai decât în țările unde Domnul nu îngăduie să se întâmple astfel de groaznice lucruri. N'am nevoie de nimeni ca să-mi plâng copiii. Adio! Nu te mai îngriji de mine. Zilele ce or să vie sunt numai ale mele și ale lui Dumnezeu!

Și sărutându-mă pe frunte ca de obicei, mă lăsa și plecă să se închidă în castelul Brâncovenilor.

Opt zile după aceste întâmplări am plecat în Franța.

După cum nădărduse Grigoriță, nopțile mele se liniștiră și nu mai fură cercetate de cumplitul strigoi. Cu timpul m'am însă

nătoșit chiar pe deplin și nu păstrez din
această întâmplare decât doar paloarea asta
de moartă, care însoțește până la mormânt
pe orice ființă care a fost sărutată de un
strigoi...

✓

La ora treptate Haskin
dar totul este o

1919
Anul
Haskin

Imaginație
bolindrică

06.11.61

1960
Februarie 20

cea mai mare
făclărie din lume

BIBLIOTECA
Centrală
Universitară

03.67.

quar
sub

03.463